

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Наталія ЗАМКОВА

27 квітня 2023 р.

ПРОГРАМА

вступних фахових випробувань

Ступінь вищої освіти	«магістр»
галузь знань	23 «Соціальна робота»
спеціальність	232 «Соціальне забезпечення»
освітня програма	«Управління в системі соціального забезпечення»

Вінниця 2023

ВСТУП

Програма вступних фахових випробувань для здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення» (освітня програма «Управління в системі соціального забезпечення») підготовлена на основі освітньо-професійної програми, є науково-методичним документом, який забезпечує комплексний підхід щодо оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки вступників до професійної діяльності.

Метою програми є забезпечення вступників необхідною інформацією щодо структури і змісту вступних випробувань, а також створення необхідних умов для оцінки знань, здобутих ними під час навчання за навчальною програмою.

Вступне випробування складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма вступних випробувань складається з наступних розділів:

Вступ

1. Основний зміст
 - 1.1. Теорія та практика соціального забезпечення.
 - 1.2. Соціальна робота в громаді.
 - 1.3. Соціальна політика.
 - 1.4. Правове регулювання соціального забезпечення.
2. Критерії оцінювання.
3. Список рекомендованих джерел

При підготовці до вступних фахових випробувань абітурієнтам рекомендується користуватися літературою, список якої наведено у кінці програми.

1. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

1.1. Теорія та практика соціального забезпечення

Сутність соціального захисту населення як аспекту розвитку соціально-правової держави. Соціальний захист як фактор розвитку соціально-правової держави. Соціальні ризики та їх класифікація. Сутність соціальних ризиків визначених міжнародними актами. Державно-політичні ризики та їх характеристика. Сутність загально-соціальних ризиків. Екологічні ризики та їх наслідки. Техногенні ризики та їх характеристика. Роль державних соціальних стандартів в соціальному забезпеченні населення. Головна мета державних соціальних стандартів і нормативів. Роль прожиткового мінімуму в визначенні рівня заробітних плат. Сутність соціальних норм та нормативів в системі соціального забезпечення населення. Класифікація нормативів за характером та рівнем задоволення соціальних потреб. Роль державного моніторингу у сфері застосування та фінансового забезпечення державних соціальних стандартів і нормативів.

Ветерани війни, учасники бойових дій, діти війни та особливості забезпечення їх соціальною допомогою. Учасники та потерпілі від аварії на ЧАЕС та особливості забезпечення їх соціальною допомогою. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення. Основні групи суб'єктів соціального забезпечення. Принципи соціального забезпечення на державному та регіональному рівнях. Роль соціально-економічної функції в соціальному забезпеченні. Особливості застосування правозахисної функції. Сутність соціально-діагностичної функції в соціальному забезпеченні.

Теоретичні основи соціального захисту. Форми та особливості соціального захисту. Принципи та напрями соціального захисту. Державні соціальні стандарти. Елементи системи соціального захисту. Системи соціального захисту: її структура. Становлення та розвиток соціального захисту в Україні.

Концептуальні засади соціального забезпечення - зарубіжний та вітчизняний досвід. Характеристика соціально-демократичної моделі соціального забезпечення населення. Характеристика неоліберальної моделі соціального забезпечення населення. Характеристика неоконсервативної моделі соціального забезпечення населення. Характеристика Атлантичної моделі Беверіджа. Напрями соціального забезпечення населення Німеччини. Зарубіжний досвід надання додаткових соціальних допомог. Роль системи соціального страхування у забезпеченні соціальними допомогами населення. Сутність спеціального соціального захисту.

Особливості підготовки інспекторів з соціального забезпечення. Сутність соціального забезпечення як виду професійної практичної діяльності. Сфери що охоплює соціальне забезпечення як професійна діяльність. Ключові аспекти соціального забезпечення як практичної ді-

яльність. Роль соціально-економічного аспекту в соціальному забезпеченні. Сутність соціально-політичного аспекту в соціальному забезпеченні. Етичні принципи соціальної роботи. Основні моделі прийняття рішень в професійній діяльності соціального працівника. Охарактеризуйте Етику соціальної роботи: принципи і стандарти. Назвіть основні положення Міжнародної Декларації етичних принципів соціальної роботи. Основні позиції Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України. Застосування організаційно-розпорядчих методів в соціальному забезпеченні.

Роль гуманітарної допомоги як напрямку соціального забезпечення населення. Порядок надходження та використання гуманітарної допомоги у вигляді іноземної валюти. Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою. Підтримка іноземних громадян, які сприяють надходженню гуманітарної допомоги в Україну. Особливості обмеження ввезення як гуманітарної допомоги. Облік і контроль за цільовим використанням гуманітарної допомоги. Благодійна допомога як форма соціального забезпечення населення. Сфери та види благодійної діяльності. Благодійні сервісути та особливості їх застосування. Управління благодійними ендаментами. Меценатство як вид благодійної діяльності. Засади діяльності та види благодійних організацій.

Роль сім'ї в демографічному аспекті суспільного розвитку. Сутність поняття багатодітна сім'я. Перелік обставин за якими призначається державна соціальна допомога сім'ям з дітьми. Розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами в різних галузях народного господарства. Особливості призначення допомоги при народженні дитини. Джерела фінансування допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування. Особливості призначення допомоги при усиновленні дитини. Особливості призначення державної допомоги сім'ям з дітьми. Форми та методи стягування аліментів.

Понятійно-термінологічні визначення, що використовується в нормативно-правових актах стосовно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Основні напрями державної політики соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Будинки сімейного типу і його роль в соціальному забезпеченні дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Прийомна сім'я та її роль в соціальному забезпеченні дітей - сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Особливості захисту майнових та житлових прав дітей, дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Правовий статус безробітного в Україні та забезпечення його прав на допомогу і зайнятість. Основні соціально-економічні супроводу безробіття. Зміст поняття «безробітні» у відповідності з чинним законодавством України. Особливості соціального забезпечення безробітних через надання матеріальної допомоги. Особливості призначення та виплати допомоги по безробіттю незастрахованим особам. Умови та тривалість виплати допомоги

по безробіттю незастрахованим особам. Підстави з призначення одноразової допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності. Умови одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності. Форми та методи здійснення одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності.

Історичні та соціальні аспекти захисту і забезпечення осіб з інвалідністю в Україні. Форми та методи соціально-економічного захисту осіб з інвалідністю в Україні. Особливості призначення державної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю та на догляд за ними. Категорії громадян яким призначається державна соціальна допомога на догляд. Особливості призначення державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Розмір державної соціальної допомоги дітям з інвалідністю, яка перебуває на повному державному утриманні, по досягненню 18-річного віку. Особливості забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями. Підстави для забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями. Особливості забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, визнаними гуманітарною допомогою. Діяльність громадських організацій осіб з інвалідністю.

Суспільні наслідки техногенної катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції. Особливості визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій. Умови визначення соціальних статусів осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Терміни обстеження осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. Умови соціального захисту дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи. Особливості соціального захисту евакуйованого населення з радіоактивно забруднених територій та забезпечення житлом. Умови та регулювання праці громадян, які працюють на територіях радіоактивного забруднення. Одноразові компенсації особам за визначеними категоріями. Щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Особливості визначення соціального статусу ветеранів та осіб з інвалідністю внаслідок війни і учасників бойових дій. Види пільг учасникам бойових дій та гарантії їх соціального захисту та забезпечення. Види соціальних пільг та допомога особам з інвалідністю внаслідок війни та прирівняним до них особам. Види соціальних пільг та допомога учасникам війни. Форми та особливості виплати разової грошової допомоги. Соціальний захист жертв нацистських переслідувань. Форми та методи соціального захисту колишніх неповнолітніх в'язнів концентраційних таборів. Особливості соціального захисту в'язнів концентраційних таборів, гетто та інших місць примусового тримання. Підстави визначення осіб зі статусом - діти війни. Соціальне забезпечення учасників бойових дій, які безпосередньо брали участь в АТО. Особливості соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні. Забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги,

освіту.

Субсидія та субвенція і їх роль в соціальному захисті населення. Норми забезпечення населення скрапленим газом, твердим та рідким пічним побутовим паливом. Категорії громадян яким передбачено призначення субсидії. Особливості призначення субсидій власникам комунального та приватного житла. Виплата субсидії у разі смерті особи на яку відкрито особовий рахунок. Документація, що засвідчує право особи на субсидію.

1.2. Соціальна робота в громаді

Підходи до розуміння сутності громади. Ретроспективний огляд формування громади. Децентралізація: сутність та інструменти реалізації. Основні завдання проведення децентралізації в Україні. Моделі децентралізації. Етапи децентралізації в Україні. Результати проведення децентралізації в Україні. Шляхи підвищення ефективності децентралізації в Україні.

Громада як соціальний феномен в практиці вітчизняної соціальної роботи. Поняття громади: визначення, підходи. Соціологічний, політико-правовий та соціально-педагогічний підходи до трактування громади. Основні характеристики громади. Типи громад та їх головні ознаки. Межі та функції громади. Структура громади. Характеристика основних завдань громади. Сутність поняття «територіальна громада». Ознаки територіальних громад як людських спільнот.

Феномен соціальної роботи як наукової теорії і суспільної практики. Аналіз змісту соціальної роботи в громаді. Основні категорії і поняття соціальної роботи. Закономірності соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Соціальна робота у структурі соціальних наук.

Системний підхід як методологія та метод соціальної роботи. Взаємозв'язок соціальної політики та соціальної роботи. Сучасні моделі практичної соціальної роботи в громаді. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді. Принципи організації соціальної роботи в громаді. Класифікація локальних ініціатив. Технологічні етапи здійснення підтримки локальних ініціатив. Стратегії і тактики діяльності соціальних працівників в громаді.

Сутність та основні цілі соціальних послуг. Базові види соціальних послуг. Механізм надання соціальних послуг. Повноваження щодо розвитку системи надання соціальних послуг органів громад. Етапи розвитку в громаді системи соціального захисту населення, що включає компонент надання соціальних послуг.

Роль громади у житті слов'ян за часів Київської Русі. Соціальні аспекти діяльності українських братств як православних громад. Сільська громада як інститут соціальної підтримки незахищених верств населення. Роль

громадських організацій «Громада» та «Просвіта» в організації соціальної роботи з населенням. Організація соціальної роботи в сусідських спільнотах у 70-80-х роках ХХ ст. Особливості організації соціальної роботи з різними категоріями населення в територіальних громадах на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Генезис розвитку соціальної роботи в громаді за кордоном. Сучасні тенденції розвитку соціальної роботи в громаді за кордоном. Рівні соціальної роботи у територіальній громаді.

Особливості діяльності соціальних служб в громадах Англії. Особливості соціальної роботи в Шотландії. Політичні передумови та організація соціальної роботи в шведських громадах. Перерозподіл доходів та соціальна допомога та діяльність соціальних служб. Соціальна робота в громадах Франції. Характеристика інноваційних інституцій та форм соціальної роботи в громаді в окремих європейських країнах.

Соціальні служби та форми роботи з населенням в громадах Америки та Канади. Типи соціальних служб у громаді. Зміст та форми роботи громадських центрів (Community Centers) в Америці та Канаді. Роль сімейних центрів в організації соціальної роботи на рівні громади. Реалізація різних форм соціокультурної анімації в культурно-дозвіллевих центрах.

Ресурси як необхідна умова забезпечення діяльності. Специфіка застосування ресурсного підходу в соціальній роботі. Основні види робіт з ресурсами. Характеристика різновидів ресурсів соціальної роботи в громаді (природні, матеріальні, людські, інституційні, інформаційні). Зовнішні та внутрішні ресурси організації соціальної роботи на рівні громади. Складання карти ресурсів. Технології залучення ресурсів у соціальній сфері.

Політико-правове регулювання роботи в громаді за кордоном. Українське законодавство про місцеве самоврядування й територіальну громаду. Українське законодавство про форми участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Українське законодавство про соціальні послуги та соціальне замовлення.

Сутність етики в соціальній роботі. Види етикету. Етичні кодекси, їх значення у формуванні етичної поведінки людини. Професійна етика. Норми професійних ділових відносин. Етичні принципи та дилеми роботи в громаді. Принципи надання послуг у громаді. Професійні цінності соціальної роботи в громаді. «Кодекс етики Національної Асоціації соціальних працівників». Форми гуманності соціальної роботи. Гуманність, альтруїзм і співчуття – якості соціальної роботи.

Практична робота в громаді: класифікація Д. Ротмана. Три моделі практичної діяльності соціального працівника в громаді. Модель місцевого розвитку (цілі діяльності, припущення щодо структури громади та проблем, ключова стратегія дій, тактики і техніки змін, засоби змін, ставлення до владних структур, межі діяльності, припущення щодо інтересів груп у громаді тощо). Модель соціального планування (цілі діяльності, припущення щодо структури громади та проблем, ключова стратегія дій, тактики і техніки змін, засоби змін, ставлення до владних структур, межі діяльності,

припущення щодо інтересів груп у громаді тощо). Модель соціальної дії (цілі діяльності, припущення щодо структури громади та проблем, ключова стратегія дій, тактики і техніки змін, засоби змін, ставлення до владних структур, межі діяльності, припущення щодо інтересів груп у громаді тощо).

Завдання та навички соціальних працівників у громаді. Ролі соціальних працівників у громаді та методи роботи з громадою Стратегії і тактики діяльності. Особливості застосування тактики співпраці. Особливості застосування тактики протистояння. Стратегії і тактики у різних моделях роботи в громаді. Різновиди тактик: співпраця, кампанія, протистояння (загальна характеристика). Особливості застосування тактики співпраці. Різні типи коаліцій у громаді. Особливості застосування тактики кампанії. Лобювання; лобізм, його види. Особливості застосування тактики протистояння. Конфлікт; конфронтація, переговори.

Сутність соціальної роботи в США. Соціальна робота з сім'єю в США. Специфіка діяльності служб захисту дітей від насильства у сім'ї в США. Соціальна робота в школі в США. Психолого-педагогічна служба «Гайденс». Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю в США. Підготовка соціальних працівників у США. Становлення соціальної роботи в Канаді. Система соціального захисту населення в Канаді. Британська технологія сімейного проекту «Мостова сім'я». Соціально-педагогічна робота у Німеччині. Діяльність соціальних служб в Німеччині. Соціально-педагогічна робота у Франції. Технологія взаємних зобов'язань «Соціальний контракт». Соціальна робота у Швеції. Соціальна робота в громаді, діяльність соціальних служб у Швеції. Шведський досвід роботи з сім'єю. Особливості соціальної політики в КНР. Педагогічні засади родинного виховання в китайській сім'ї. Соціальний захист населення: досвід Японії. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю у Японії.

Моделі місцевого самоврядування європейських країн. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. Досвід проведення децентралізації в Італії (середина ХХ ст). Адміністративно-територіальна структура Франції. Особливості функціонування територіальних громад Польщі. Особливості функціонування територіальних громад Німеччини. Особливості функціонування територіальних громад Іспанії.

Поняття соціального захисту в Україні. Роль Кабінету міністрів України в системі соціального захисту. Роль Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики в системі соціального захисту. Державний рівень здійснення соціальної політики. Міністерство соціальної політики України. Місцевий рівень здійснення соціальної політики. Організаційна структура управління соціального захисту населення. Система місцевого самоврядування. Представницькі органи місцевого самоврядування в Україні. Державна політика у сфері соціального захисту населення. Діяльність органів управління у сфері соціального захисту населення.

Сутність та зміст соціальної активізації громади. Принципи активізації громади. Основні етапи процесу соціальної активізації громади. Розвиток

участі членів громади у впровадженні змін як складова активізації громади. Соціальний капітал громади. Ініціативні групи як інструмент впровадження технології соціальної активізації громади. Методи та технології оцінки потреб громади та визначення пріоритетних проблем. Технології соціального прогнозування. Навички щодо розробки плану дій щодо вирішення проблем громади як технологія соціальної активізації громади.

Сутність соціального партнерства. Соціальний діалог і партнерство у громадянському суспільстві. Територіальна громада як суб'єкт соціального партнерства в управлінні закладами соціального обслуговування Організація соціального партнерства як складова соціальної роботи в громаді. Соціальне партнерство між неурядовими державними організаціями як механізм вирішення соціальних проблем на місцевому рівні. Соціальне замовлення як форма партнерства державних і неурядових організацій у територіальній громаді. Налагодження партнерства у рамках проекту «Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям в громаді».

Сутнісна характеристика процесу проектування. Поняття проекту. Загальні вимоги до написання проектів. Особливості соціального проектування. Види проектів. Технологія розробки соціального проекту. Текстове оформлення соціального проекту. Характеристика процесу управління проектом. Життєвий цикл проекту. Принципи та види соціальної діагностики. Вимоги до формулювання мети і завдань проекту. Фінансове забезпечення проекту. Загальна логіка соціального проекту. Традиційні та сучасні методи ефективного управління проектами. Поняття фандрейзингу як методу пошуку джерел фінансування соціальних проектів.

Поняття «соціальна діяльність», «соціальний проект», «соціальна програма». Сутність та види оцінки соціальних проектів. Моніторинг та оцінка соціальних проектів. Процедура моніторингу соціальних проектів. Державна цільова соціальна програма. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Поняття управління проектом (проектний менеджмент). Середовище реалізації проекту. Складові системи управління соціальними проектами. Оцінка соціальної діяльності, її мета і види. Критерії оцінки соціальної діяльності: ефективність, економічність, результативність. Професійні вміння й психологічні якості, необхідні для оцінки програм і проектів.

Сутність поняття «грант» та класифікація грантів. Переваги та недоліки грантів. Грантодавчі установи. Гранти як джерело додаткового фінансування. Основні етапи пошуку грантових програм. Підготовка проекту та подання грантової заявки. Бюджетування грантових проектів. Роль молодіжних грантів у самоврядуванні громад. Світовий досвід грантової діяльності соціальної сфери.

Поточний стан та суспільно-політичне значення соціальних мереж. Потенційні можливості використання соціальних мереж для громадської самоорганізації. Роль інформаційно-аналітичних структур бібліотек у процесі реалізації громадських ініціатив. Соціальні мережі у діяльності громадських

організацій. Роль соціальних мереж у взаємодії органів державної влади та громадськості. Проблеми та ризики застосування соціальних мереж.

Сутність грантових можливостей для організацій громадянського суспільства. Конкурс малих грантів для України від Посольства Словацької Республіки. Соціальна програма Scholarship. «Гуманітарна та соціально-економічна підтримка ВПО та постраждалого населення на сході України». Грант «Технології для служб швидкого реагування» за підтримки дослідницьких центрів Японії або Кореї. Гранти для партнерів Програми «Активні громадяни» на підтримку проєктів соціальної дії що спів фінансується Британською Радою та Європейським Союзом в рамках проєкту «Зміцнення між секторальної співпраці для соціальної згуртованості (SC3)». Грант для протидії викликам COVID-19 – від Посольства Великої Британії.

1.3. Соціальна політика

Соціальна політика як навчальна дисципліна: теоретичні знання, методи роботи з різними групами суспільства. Предмет курсу. Мета, завдання і значення навчального курсу. Види навчальних завдань. Класифікація джерел інформації щодо соціальної політики.

Соціальна політика як цілісна система. Структура соціальної політики. Взаємозв'язок соціальної політики з іншими соціальними системами (соціологія, політологія, право, психологія, педагогіка). Об'єкт соціальної політики (соціально-демографічна характеристика).

Цивілізація і соціальна політика. Соціологія бідності та розвиток теоретичних засад соціальної політики в західній соціології ХІХ – першої половини ХХ ст. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики в другій половині ХХ ст. Концепція соціальної держави. Соціально орієнтована економіка.

Діяльність держави по управлінню розвитком соціальної сфери: визначення змісту, напрямів розвитку, функціонування. Об'єкти і суб'єкти управління соціальною політикою. Рівні управління. Актуальність проблем соціальної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Політична зумовленість вибору стратегії соціальної політики. Основні напрямки соціальної політики України. Правове регулювання державної соціальної політики в Україні.

Економічні передумови формування соціальної доктрини України.

Соціальні нормативи як основа формування соціальної політики. Структура, класифікація і характеристика соціальних нормативів.

Сутність та структура доходів населення. Фіскальна система державного регулювання доходів населення. Напрями вдосконалення державної політики у сфері регулювання доходів населення.

Джерела фінансування соціальної та гуманітарної політики. Методи формування джерел фінансування соціальної та гуманітарної політики. Досвід фінансування напрямів соціальної та гуманітарної політики. Шляхи

вдосконалення фінансового забезпечення складових соціальногуманітарної сфери України.

Концептуальні засади формування державних соціальних стандартів та гарантій. Конституційні основи надання соціальних гарантій в Україні та проблеми їх фінансового забезпечення. Гарантії держави реалізації права на працю. Державні гарантії забезпечення права на соціальний захист. Державні гарантії забезпечення права на житло. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Державні гарантії забезпечення права на освіту. Державні гарантії забезпечення права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї. Особливості фінансування державних соціальних гарантій.

Соціальна політика і муніципальна влада. Муніципальна економічна політика в системі місцевого самоврядування: методологічні засади формування та проблеми реалізації. Муніципальна соціальна політика в галузі соціальної сфери. Державна політика у сфері житлово-комунального господарства. Державна та муніципальна політика у сфері освіти. Соціальна підтримка населення. Особливості муніципальної соціальної політики.

Соціальна сфера регіону: сутність, проблеми, стратегічний розвиток. Соціальна політика у територіальній громаді. Департамент муніципальних послуг та регуляторної політики

Визначення поняття «соціальне страхування». Природа соціального страхування. Принципи соціального страхування. Поняття «ризик» і «соціальний ризик». Види й форми соціального страхування. Правова, організаційна і фінансова основа соціального страхування. Міжнародні норми функціонування системи соціального страхування. Основні концептуальні підходи щодо реформування системи соціального страхування в Україні. Державне соціальне страхування як важлива складова системи соціального захисту в реалізації соціальної політики держави. Аналітика страхових фондів України.

Соціальне страхування як елемент державної соціальної політики. Види й форми державного соціального страхування. Специфіка інститутів соціального страхування в окремих країнах світу. Шляхи реалізації соціальної політики держави в пенсійному страхуванні. Види і форми соціального страхування.

Роль і місце пенсійної системи в соціальному захисті населення. Основні типи пенсійних систем. Порівняльний аналіз основних існуючих пенсійних систем. Критерії ефективності пенсійної системи. Проблеми пенсійного забезпечення на Україні.

Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення. Передумови реформування пенсійної системи в Україні. Цілі й завдання реформування пенсійної системи. Правове забезпечення реформування пенсійної системи в Україні.

Пріоритетні напрями політики соціального захисту населення. Управління системою соціального захисту: світові тренди та українські реалії. Система гарантій соціального захисту. Гендерні аспекти соціальної

захищеності населення. Проблематика соціальної захищеності населення в Україні. Правове забезпечення соціального захисту в Україні. Засади вдосконалення планування видатків бюджету держави на соціальний захист.

Формування механізму адаптації соціального захисту до європейських стандартів. Реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення України.

Характеристика категорії «економічно активне населення». Об'єктивна необхідність соціального захисту цієї категорії населення.

Надання економічної свободи громадянам, створення умов для продуктивної праці, для прояву ініціативи, самостійності підприємства як центральної ланки соціального захисту працюючих.

Індексація заробітної плати працюючих як елемент захисту в умовах інфляції. Компенсація втрати частки заробітної плати у зв'язку із затримкою її виплати. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів.

Оцінка сучасного стану соціального захисту економічно активного населення та нагальні проблеми, що потребують вирішення.

Захист соціально вразливих категорій населення як пріоритетний напрямок соціальної політики і соціального захисту. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки і захисту соціально вразливих категорій населення.

Державна молодіжна політика. Гарантії соціального захисту молодих громадян. Структура і завдання соціальної служби для молоді.

Державна допомога сім'ям з дітьми та її види. Форми соціального захисту багатодітних матерів та неповних сімей. Специфічні правові гарантії соціального захисту окремих соціально вразливих верств населення.

Оцінка сучасного стану та пріоритетні напрямки вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.

Особливості побудови системи соціального захисту в сучасних умовах. Сутність принципу соціальної справедливості. Основні функції соціального захисту. Гендерна політика і соціальний захист. Соціальний захист і міграційні процеси.

Сутність соціальної безпеки держави. Особливості соціальної безпеки, міст, регіонів. Систематизація та оцінка загроз у соціальній сфері. Соціальна безпека та її діагностика. Критерії оцінки та показники соціальної безпеки. Механізм забезпечення соціальної безпеки: сутність, функції, принципи функціонування. Особливості соціальної безпеки, міст, регіонів.

Сутність ліберальної моделі соціальної політики. Основний зміст консервативної моделі соціальної політики. Сутність та сучасні проблеми функціонування соціал-демократичної моделі соціальної політики. Економічні детермінанти соціального розвитку та соціальної політики.

Патерналістська модель організації соціальної політики. Держава як єдине джерело захисту. Фінансовий механізм патерналістської моделі.

Модель адресної соціальної політики. Фінансовий механізм адресної моделі. Методи визначення тих, хто потребує допомоги (географічне

розташування регіону, його соціальна структура, рівень життя, особливість зайнятості населення, бюджетні можливості і т. ін.). Персоніфікований облік.

Сутність соціальної глобалізації. Глобалізація – об'єктивний і необхідний процес. Внесення глобалізацією корективів у нерівномірність соціального розвитку. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції.

Глобалізація та її вплив на соціальні відносини. Глобалізація і доходи працюючих. Глобалізація і структура зайнятості.

Проблематика в області структури зайнятості, галузевої та індивідуальної диференціації доходів. Орієнтація соціальної політики України на визначення проблем продуктивної зайнятості.

Міжнародна організація праці (МОП) – координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту.

1.4. Правове регулювання соціального забезпечення

Правове регулювання відносин щодо соціального забезпечення в сучасних умовах, поява нових організаційно-правових форм та соціальних інститутів, формування недержавної системи соціального забезпечення. Поняття та предмет соціального забезпечення. Функції та принципи правового регулювання соціального забезпечення.

Соціально-забезпечувальні відносини та їх види в Україні. Відносини, що тісно пов'язані з соціально-забезпечувальними відносинами; процесуальні, соціально-страхові.

Система правового регулювання соціального забезпечення. Система науки та система навчальної дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення». Характеристика окремих інститутів правового регулювання соціального забезпечення.

Принципи пенсійного забезпечення. Поняття та загальна характеристика принципів пенсійного забезпечення. Співвідношення принципів пенсійного забезпечення з загально правовими та міжгалузевими принципами. Зміст принципів пенсійного забезпечення: 1) загальність пенсійного забезпечення; 2) диференціація умов та рівня пенсійного забезпечення; 3) універсальність та комплексність при наданні пенсійного забезпечення; 4) фінансування пенсійного забезпечення за рахунок страхових внесків та коштів державного бюджету; 5) паритетність представників усіх суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у керівництві загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням; 6) цільове використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; 7) державний та громадський контроль за призначенням та наданням пенсійного забезпечення; 8) право на добровільне внесення страхових внесків до Пенсійного фонду України, недержавні пенсійні фонди; 9) право на судове оскарження умов надання пенсійного забезпечення та його розмірів.

Поняття та види джерел правового регулювання соціального забезпечення. Класифікація джерел правового регулювання соціального забезпечення. Основи законодавства України про соціальне страхування. Здійснення забезпечення на рівні не нижче встановлених у державі соціальних стандартів. Конституція України та інші конституційні закони як джерела правового регулювання соціального забезпечення. Міжнародні договори, акти органів місцевого самоврядування, локальні нормативні акти як джерела права соціального забезпечення. Закони України як джерела права соціального забезпечення, їх характеристика. Правові акти Міністерства соціальної політики. Підзаконні нормативно-правові акти.

Місце правового регулювання соціального забезпечення в системі права України. Взаємозв'язок правового регулювання соціального забезпечення з конституційним правом, трудовим правом, фінансовим правом.

Поняття правовідносин соціального забезпечення. Законодавче визначення правовідносин соціального забезпечення. Характерні ознаки правовідносин соціального забезпечення. Види правовідносин соціального забезпечення.

Правове регулювання соціально-страхових, соціально-забезпечувальних та процедурних відносин. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Характеристика суб'єктів та об'єктів правовідносин. Юридично складові соціально-забезпечувальних правовідносин. Об'єкти соціально-забезпечувальних відносин: пенсії (страхові пенсії, спеціальні пенсії), соціальні допомоги, державні допомоги, соціальні пільги, соціальне обслуговування.

Загальна характеристика суб'єктів правового регулювання соціального забезпечення. Правові передумови участі в соціально-забезпечувальних правовідносинах. Правоздатність та галузевий правовий статус особи. Класифікація суб'єктів правового регулювання соціального забезпечення.

Характерні ознаки загальних суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення. Спеціальні суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення та їх правовий статус.

Державні органи як суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення. Загальна характеристика їх повноважень.

Соціальні страхові фонди як суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення. Правове становище соціальних страхових фондів. Недержавні пенсійні фонди та їх правове становище.

Пенсійний фонд України як суб'єкт правового регулювання соціального забезпечення.

Особливості правового статусу пенсійного фонду України. Основні завдання Пенсійного фонду України.

Порядок оскарження дій страхувальників, виконавчих органів Пенсійного фонду. Відповідальність страхувальників, банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій, та їх посадових осіб. Відповідальність Пенсійного фонду, його органів та посадових осіб за порушення у сфері

загально-обов'язкового державного пенсійного страхування. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.

Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення.

Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів. Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. 4 Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення. Державні соціальні гарантії. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів.

Загальне поняття пенсій та їх види. Поняття пенсій за віком. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком. Поняття пенсії по інвалідності. Особливості призначення пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання. Поняття пенсії у зв'язку з утратою годувальника. Особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед Україною.

Поняття та принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Суб'єкти системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсії за віком у солідарній системі. Порядок обчислення пенсії. Особливості призначення пенсії по інвалідності в солідарній системі. Умови призначення та розміри пенсій у зв'язку з утратою годувальника у солідарній системі. Призначення, перерахунок та виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Управління солідарною системою загальнообов'язкового пенсійного страхування. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Поняття та сутність недержавного пенсійного забезпечення. Перспективи подальшого розвитку та формування солідарної пенсійної системи. Пенсійна реформа та становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Система недержавного пенсійного забезпечення.

Законодавство про недержавне пенсійне забезпечення. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення та їх правовий статус. Умови призначення пенсій у недержавній системі пенсійного забезпечення.

Характеристика недержавних пенсійних фондів та основних напрямків їх діяльності. Поняття, види та суб'єкти недержавних пенсійних фондів. Правові питання становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Функціонування недержавного пенсійного забезпечення в зарубіжних країнах. Перспективи розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Поняття, види та загальна характеристика допомоги із соціального забезпечення. Умови та порядок призначення окремих видів соціальної допомоги сім'ям із дітьми. Забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Допомога по безробіттю в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Допомога на поховання. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державні соціальні допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Поняття, ознаки та види соціальних пільг. Державні соціальні пільги як повне або часткове звільнення громадян від виконання обов'язку чи надання додаткових прав.

Основні ознаки пільг. Спрямування пільг на більш повне задоволення інтересів громадян та їх соціальний захист. Класифікація соціальних пільг. Правова підстава надання громадянам соціальних пільг. Відмінність соціальних пільг від професійних, пов'язаних з професійною діяльністю їх одержувачів.

Пільги на житло – комунальні послуги. Звільнення від плати за житло або зменшення її. Звільнення або зменшення плати за комунальні послуги.

Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Реабілітація, освіта та забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю. Протезно-ортопедична допомога й забезпечення осіб з інвалідністю транспортними засобами. Соціальне обслуговування вдома та в стаціонарних установах. Соціальне обслуговування дітей. Види й правила оплати їх соціального обслуговування в різних установах для дітей. Поняття прийомної сім'ї та порядок її матеріального забезпечення. Порядок оплати соціального обслуговування. Громадяни, яким надається безкоштовне обслуговування.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

1. Тестування триває 1 годину (60 хвилин)
2. Білет письмового тестування з фахових дисциплін складається з 50 закритих тестових завдань. Вступнику потрібно обрати одну правильну (найбільш повну) відповідь.
3. Якщо відповідь на тест надана правильно, то виставляється максимальний бал (4бали)
4. Якщо відповідь на тестові завдання є неправильною, то виставляється 0 балів.
5. Максимальна сума балів, яку може набрати абітурієнт складає 200.
6. Мінімальна сума балів з випробування дорівнює 100
7. Факт ознайомлення вступника з правилами проведення тестування та інструкцією засвідчується його особистим підписом на обкладинці бланку тестових завдань. Будь які позначки на бланку, які можуть дешифрувати роботу вступників роботи суворо заборонено.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Теорія та практика соціального забезпечення

1. *Актуальні проблеми державного управління соціальними послугами : підручник / [К. В. Дубич]. Львів : Магнолія 2006, 2019. 411 с.*
2. *Берлач А. І., Бичкова С. С., Карпенко Д. О., Колодій А. М., Олійник А. Ю., Осадчий В. І. Правознавство : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : Правова єдність, 2009. 792 с.*
3. *Грецька-Миргородська В. В. Динаміка соціального забезпечення в Україні за період від початку ринкової трансформації. Ефективна економіка. 2019. № 7. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2019/42.pdf.*
4. *Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном : навч. посіб. Т.1. Львів : Магнолія 2006, 2019. 272 с.*
5. *Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т.2. Львів : Магнолія 2006, 2019. 434 с.*
6. *Зюзін В. О. Зарубіжний досвід фінансування соціальних програм. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2019/154.pdf.*
7. *Павлюк Т., Юрчик І. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1396/1346>.*
8. *Сьомченко В. В., Безнос Я. С. Аналіз впливу євроінтеграції на систему соціального захисту в Україні. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 30. С.599–604. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/91.pdf.*
9. *Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 151–156.*
10. *Юрчик Г., Давидчук Б. Особливості соціального захисту сімей в Україні. Україна: аспекти праці. 2019. № 2. С. 25–34.*

Соціальна робота в громаді

1. *Мішина С.В. Науково-практичні засади соціального проектування Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2020/75.pdf*
2. *Сидорук, І. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі волонтерської діяльності. Вища школа. 2019. № 2. С. 54-66.*
3. *Слозанська Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за ред. В.А. Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 382 с.*
4. *Слозанська, Г.І., Поліщук, В.А. Соціальна робота в громаді за кордоном: історія та сучасні тенденції розвитку. Social Work and Education. 2019. Вип. 6, № 4. С. 390-403.*
5. *Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід: колективна монографія / В. Поліщук, Н. Горішна, Г. Слозанська та ін. Тернопіль : ЗазаПрінт, 2018. 219 с.*

Соціальна політика

1. Грушко В.І. Розвиток фінансового механізму соціального страхування в Україні / В.І. Грушко, Л.Д. Тулуш, Д.В. Шульдякова // Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: монографія / за ред. В.І. Грушка. К.: Університет "КРОК", 2021. С. 268-381
2. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном : навч. посіб. Т.1. Львів : Магнолія 2006, 2021. 272 с.
3. Європейська та євроатлантична інтеграція : навч. посіб. / [О. В. Баула, Т. В. Божидарнік, Т. М. Вісина, Н. М. Галазюк, О. М. Зелінська, О. Я. Кравчук, П. Я. Кравчук, Л. В. Корольчук, О. М. Лютак, Т. Л. Никитюк, Л. В. Савош, О. А. Урбан] : за заг. ред. О. М. Лютак. стер. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 376 с.
4. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Менеджмент соціальної роботи. Теорія і практика : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ : Каравела, 2020. 296 с. (Вища освіта в Україні).
5. Соціальна політика: навч. посіб. / Л. Д. Климанська, В.Є. Савка, Н. М. Хома [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. 2-ге вид. випр. і доповн. Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 318 с.

Правове регулювання соціального забезпечення

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр> .
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> .
3. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII/ URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> .
4. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 № 1768-II. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14> . Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16.11.2000 № 2109-III URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> .
5. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 № 1727-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1727-15> .
6. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>
7. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> .
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> .

10. Про зайнятість населення: Закон від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

11. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> .

УХВАЛИЛИ

Завідувач кафедри
економіки та міжнародних відносин

Валентина ХАЧАТРЯН

ПОГОДЖЕНО

Голова фахової
атестаційної комісії

Людмила БОНДАРЧУК

Начальник навчально-
методичного відділу

Тетяна ШЕВЧУК